

שובי שלום

המוחזקת בצפון - שירי שלום, בפקודת ראש-הממשלה, שציווה על מזכירו לשמוח ולשמח.

— ניצלה. גולדה מאיר חזרה לירושלים שמחה וטובת לב.

את סיסמת "שלום עכשיו" הרמנו בפעם הראשונה בשנת 1970 בקיבוץ שפיים, בשבת-שלום של אביב ישראלי זורח.

על גדות התעלה השתוללה אז מילחמת ההתשה ובמשרדו של (מי שלא היה אז עדיין חוזר-בשובה) אורי זוהר, בתל-אביב, התכנסנו כדי לגייס את דעת הקהל הישראלית, פעם נוספת, למערכה על השלום ובעדו.

כאלפים ישראלים וישראליות באו בכלי-רכיבם ל-עצרת "שלום עכשיו" של שנת 1970. מעל גבי טיפ-מחותרת השמענו ברמקולים צרודים את שיר השלום האסור. רבבות התומכים של השנים 1978-9 בתנועת "שלום עכשיו" האופנתית, של אחרי ביקור-סאדאת ב-ישראל, ישבו בבתיהם ולגמו מיץ קריר. הם לעגו, סלדו, התנגדו, בחלו, בתנועת השלום הישראלית של קומץ האזרחים שרצו שלום-אז, בשנת 1970.

אחרי "שלום עכשיו" בשפיים, יצאה התנועה לשלום וביטחון אל הרחוב. סירובה של ממשלת גולדה מאיר להרשות לד"ר נחום גולדמן לנסוע לשיחות-שלום ב-מצריים, הביא פרופסורים וסטודנטים, חברי קיבוצים ושחקנים, פועלים ואנשי מקצועות חופשיים אל הרחוב. בירושלים ישבו הפרופסורים יהושע אריאלי המבוגר וארנסט סימון הקשיש על הכביש, כשבריונים, שהשלום נראה להם אז כבגידה לאומית, כשם שהיא נראה להם עתה כמתנת-ראש-בית"ר, ניסו להפסיק את מהלכה של הפגנת השלום בנושא זה.

פחות משנה לפני מילחמת יום הכיפורים, התכנסנו במשרדו של הפרופסור (היום גם ח"כ) אמנון רובינשטיין, אז דיקן הפקולטה למיטפטים באוניברסיטת תל-אביב. מסביב לשולחנו של רובינשטיין ישבו נתן ילין-מור (מפקד הלח"י), אסתר וילנסקה המנוחה (לשעבר חברת-כנסת קומוניסטית) דב בריניר מ"על המשמר", לטיף דורי ממרכז מפ"ם ואנוכי. ניסחנו פנייה לראש-הממשלה, גולדה מאיר, ושריה, בנסיון נואש להעמידם על חומרת המצב, העדר השלום וסכנת המלחמה המתקרבת.

רובינשטיין וחבריו רצו בסודיות מוחלטת. הם הח' תימו כשלושים אזרחים מפורסמים, אנשי ציבור ורוח, על המיכתב הנרגש לראש-הממשלה, שאפילו לא טרחה לענות להם או להזמיןם לשיחה. המיכתב הושלך לפח. השלום תויק בתיקי המחלל הישראלי הנודע והמילחמה פרצה בבוקר יום הכיפורים 1973.

כשחזרתי לישראל, אל השלום, במוצאי שבת שעברה, נחתו ראש-הממשלה ופמלייתו הענקית, בשלום, בארצות-הברית הרחוקה, ממנה באתי. הם שאירו בישראל את אלפי האזרחים והאזרחיות, שנאבקו לשלום ונדחו בבזו על-ידי "חוגגי השלום" של בגין אל-סאדאת וקארטר.

הפמלייה חגגה בווינגטון, התעופפה לניו-יורק, כדי לקחת את חגיגת הגויים בשיכרון-יצחק-יהודי-ניו-יורק, וחזרה לירושלים כדי להפריח יונות-שלום ברחבת ה-כנסת.

מעבר למשוכת גדר הכנסת החוגגת, זכרה רחבת ההפגנות השוממת את הפגנות השלום של שנות הששים והשבעים. לוחמי השלום ישבו בבתיהם וליקקו את פצעי המאבק הממושך. הם חגגו בליבם, אך סימני החגיגה לא נראו על פניהם. ראש-הממשלה, מעל המסך הקטן, הבטיח לקחת אתו אל החגיגה, השבוע, בקאהיר, את לוחמי המחתרות, את כולם — פרט ללוחמי-השלום.

לוחמי השלום נשארו בבתיהם. הם לא נסעו ל-ווינגטון, ניו-יורק או קאהיר. הם חגגו את השלום בבית, כשאי-שם בתוככי ליבם ומוחם הם יודעים כי השלום לא תם, המילחמה עדיין בשער והמאבק על השלום לא הושלם.

עוד לא הגיעה העת לפרק את שובך היונים הישראלי — להפך, יש לחזק את שלביו הרופפים, להרבות את אוכלוסייתו ההומייה ולהתכונן למילחמה הקרבה ובאה — על השלום. עוד נכוננו לנו הפתעות רבות מצידם של "רודפי-שלום" נוסח בגין, מן הקוא-ליציה והאופוזיציה.

ושוב אני יוצא, בשלום, מישראל, ואשוב, בעוד זמן קצר, אל השלום, שאת ראשיתו ראינו בשבוע שעבר, את הקולות, התמונות והאורות.

עכשיו כשיש לנו שלום, עלינו לעשות אותו לשלום-עכשיו, שלום-תמיד, שלום יהודי-ערבי, ישראלי-פלסטיני. שלום של אנשי-שלום, של רוצי-שלום, של חיי-שלום, שלום של — שלום.

שלום.

אלכס מסיס, ניו-יורק, תל-אביב

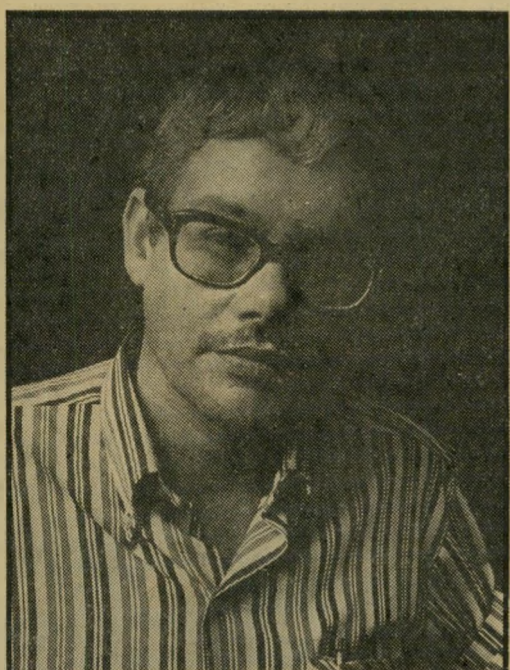
"אומרים שלום", לומד הילד הישראלי, מן השנה הראשונה היחידה לחוג המדברים, הלכות נימוס ודרך ארץ. (ההורים: "מה אומרים?"; הילד: "שלום.")

השלום הפך בישראל למילת-נימוס: שלום, שלום-וברכה, שלום-עליכם, שבת-שלום, שנת-שלום (שנה טובה, כמובן). השלום היה גם למילת פרידה: עליכם ה' שלום, או שיליכם במנגינה מתמשכת, כדי לסמל את הצורך והרצון להפטר מבעל-דברך.

"שלום", אמר לי אפרים ריינר, ממש בנועמה זו, כשנפטר ממני, אחרי שהמרת את דברה והוראתה של ההנהגה ההיסטורית אותה ייצג, עלי אדמות-הלאום.

"שלום", שומע ומשמיע הישראלי המצוי, העשרות פעמים ביום, את דבר שלום. ואילו המציאות העצובה היתה, כדבר הנביא, "שלום, שלום ואין שלום".

"הגוש החיזור" הניצח את "השלום" שלא-היה ולא-נברא בפנתיאון ההומור הישראלי: "תהיה מיל-

חמה?! שואל אחד מהשלשה, בשיבתם על שפת הכינרת, באחד ממערכוני תלחה, "תהיה מילחמה? תהיה מילחמה? תהיה מילחמה?!"

"כן!" עונים לו שני חבריו.

"עכשיו, אני שקט..." נאנח השלישי ברווחה.

השלום לא בא, אך הארץ לא שקטה.

אחרי "ברית שלום", של הפרופסור ארנסט סימון, שזכה לראות בגבורותיו את ניצני השלום הראשונים (אחרי שחבריו לברית, הפרופסורים בובר, מנגוס ורבים אחרים, הלכו לעולמם-שכולו-שלום), באה תנועת-השלום השמאלית ואחריה (כשהשמאל עייף ושלומו הורע מאד בישראל) תנועת השלום והביטחון.

שתי מילחמות הלפו, מילחמת-סיני של '56 ומיל-חמת ששת-הימים של '67, ושוב יצאו נערים ונערות לרחוב הישראלי ועצומות שלום בידיהם.

ג'ו מקארתי מת. דויד בן-גוריון פרש. "מנגנון החושך" יצא מן המחותר עם השלט "שירותי הביטחון" על ליבו ומצפוונו. חניכי "השומר הצעיר" עסקו רק בבניין הארץ ואת שורות המאבק לשלום מילאו הפרופסורים (כמה גדודים יש להם?) שאל יוסף אלמוגי) ושאר נמושות, שאינם אמונים על ביטחון-ישראל ונצח-ישראל.

שוב כתבו משוררים שירי שלום, אך הפעם לא קראו אותם בעצרת ואספות אלא הלחינו אותם לפיותיהם של זמרים ולהקות. המיימסד יצא למערכה נגד סכנה שכזו: אלוף פיקוד המרכז, רחבעם (נגדי"ו) זאבי, אשר על שיר השלום של להקת הנח"ל (שיעקב רוט-בליט כתב) וגלי צה"ל נצטוו לא לשדר כלל שירי שלום.

השבוע, כששבתי לישראל, בשלום ולשלום, מלאה כל הארץ, מהשטחים הכבושים בדרום ועד לרמת-הגולן

יצאתי בשלום מישראל פעמים רבות. בכל פעם אמרו לו ידידי, "צא לשלום וחזור לשלום" ואף פעם לא חזרתי לשלום. הפעם הראשונה שהברכה הזו לא היתה בירכת-שווא, היתה במוצאי-שבת האחרונה, ערב חתימת הסכם-השלום הישראלי-מצרי בווינגטון.

יצאתי מפאריס, בשבת בבוקר, כשענני אבק וגז' מדמיע מתרוממים מעל הריסות הבריקות של "מהפכני האולטרה", שהשליכו בקבוקי מולוטוב במישטרה ה-צרפתית, ששמרה על הסדר בהפגנת המובטלים הצר-פתיים — פאריס הזכירה, בשבת שעברה, את לחלול ורמאללה של השבוע הנוכחי — והגעתי לתל-אביב, כשפועלי העיריה החלו בהכנת חגיגת השלום הרישמית, בכיכר מלכי ישראל.

בפעם הזו — חזרתי (בשלום) לשלום.

נולדתי לשלום. (שמו של אבי: שלום.)

בנערותי, היה השלום משאת נפש רחוקה. אנו, נערי ונערות, "השומר הצעיר" בתל-אביב, נשלחנו ל-רחובות העיר ובתיה, בשנות החמישים הראשונות, כשדפי נייר לבנים בידינו ויונת השלום של פיקאסו מעל ראשנו.

החתמנו על עצומת השלום. השתתפנו בעצרות-שלום. שמענו את אברהם שלונסקי ואלכסנדר פן קוראים את שירי השלום. שלחנו שליחים אל ועידות השלום. שמענו דינים וחשבונות ממועצות השלום.

מולנו, התייצבו המתנגדים לשלום. "שלום" היתה מילה גסה בישראל. מי שרצה בשלום — היה קו' מוניסט, שונא-עמו'וארצו, חסיד-הארצות-ההמשטריות-שמעבר-למסך-הברזל, שליח המופתי ימח'שמו-זכרו. יבסק. משומד. עוכר ישראל.

בארצות-הברית הרחוקה השתולל סנאטור בלתי-ידוע וג'ו מקארתי שמו. חברינו לוועדי השלום בלוס-אנג'לס, ניו-יורק, וושינגטון, נקראו להעיד בפני "הוועדה לחקירת פעולות אנטי-אמריקאיות. רבים מהם פוטרו מעבודתם, הוחרמו במקום מגוריהם, הושלכו לבתי-הסוהר (כשסירבו להעיד ולהצביע על חבריהם לשאיפת השלום, בפני חוקרי-הוועדה), גלו מארצם, מתו מחוסר כל ומשבץ הלב והנשמה.

ידידי, הבמאי (פרופסור) פיטר פריי, היה אחד מ-פליטי השואה האמריקאית, במילחמה על השלום. כש-הגיע פיטר פריי לישראל, נכנס שמו לרשימות של מה שכונה אז, "מנגנון החושך" — מוסד, שהממשלה סירבה לאשר את קיומו ושהממונה הישיר עליו היה צמוד לפיו ואווננו של ראש-הממשלה.

עצומות השלום לא הביאו שלום לישראל. בפעם האחרונה, כשהחתמתי על עצומת-שלום נוספת, בשנת 1953, נקראתי אל אפרים ריינר, כיום המנהל הכללי של בנק-הפועלים, אז רכז ההנהגה הראשית של "השומר הצעיר", ונשלחתי, בשלום, לקיבוץ, סאסא. אפרים "שחרר" אותי (כשם שפיטר פריי, "שחרר" ממקום עבודתו ברשת סי-בי-אס בניו-יורק) מתפקידי, כראש קיני יפו וגיבעת-עליה, על ששלחתי את חניכי הקנים האלה לחתים על עצומת-שלום, במקום להתרים עם קופסות הקינה-הקיימת-לישראל את תושבי הכרך.

השלום היה אות-קין לי ולחברי, במשך שנים רבות, ארוכות וקשות. יונת השלום של פיקאסו היתה כתובת הקעקע, שזיהתה אותם בפני ביוני הרחוב, שקריות, "עליהם" הדריכה אותם, בנסיונם הנואש (בפקודת מנגנון החושך ושאר המוסדות) לטהר את הרחוב הישראלי מרודפי-שלום למיניהם.

"הרוצה בשלום — יכון למילחמה!" היתה הזמירה החדשה ב"השומר הצעיר", שסיגל עצמו לימי המילחמה הקרה, כדי לקבל בחזרה את "הטבות", אחוזי הנח"ל" מידיו של דויד בן-גוריון, ראש-הממשלה ושרי-הביטחון, שרתם את מדינת ישראל ועמה לעגלת המקארתי של ארצות-הברית, נגד השלום.

באתי בשבת שעברה לתל-אביב ויונת השלום (של פיקאסו המנוח) היכתה לי על שלטי העיריה, בקרן הרחובות דרך-חיפה וארלוזורוב, ליד תחנת הרכבת הצפונית. בדיק באותו מקום, בשנת 1950, קיבלה גולדה מאיר (אז שרת העבודה) את מיעד האחד-במאי של פועלי תל-אביב. בדיק באותו מקום ניתן האות לאנשיו של מנטש (אז, במדי פלוגות, "הפועל") להתנפל על נערי ונערות, "השומר הצעיר" במיעד, שנשא על כתפיהם (תחת פיקודו של יעקוב אגמון, שידו הארוכה של מקארתי הישראלית הגיעה אליו רק השבוע באיחור כה רב) את יונת השלום של פיקאסו. המיעד פוצץ. שקינה (ה,לא חוקית") כריעה ונותצה. המילחמה הקרה